

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ
УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ

УДК 336.717

Самарченко Є. О.

Магістр 1 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. У статті розглянуто міжнародний досвід організації процесу банківського кредитування населення та можливості його використання в Україні. Розглянуті сучасні інструменти автоматизованого управління кредитними ризиками, які успішно апробовані зарубіжними банками. Визначено пріоритетні завдання, які повинні бути вирішені банками України для забезпечення ефективності процесу кредитування.

Ключові слова: банк, кредитування населення, кредитні ризики.

Аннотация. В статье рассмотрен международный опыт организации процесса банковского кредитования населения и возможности его использования в Украине. Рассмотрены современные инструменты автоматизированного управления кредитными рисками, которые успешно апробированы зарубежными банками. Определены приоритетные задачи, которые должны быть решены банками Украины для обеспечения эффективности процесса кредитования.

Ключевые слова: банк, кредитование населения, кредитные риски.

Summary. The article describes the experience of the international banks' lending process of the population and the possibility of its use in Ukraine. The modern tools of automated credit risk management, which has successfully been tested by foreign banks, were considered. The priority tasks to be solved by Ukrainian banks to ensure the effectiveness of the credit were defined.

Keywords: bank, lending to households, credit risks.

Сучасні тенденції розвитку кредитного сектора економіки змушують українських аналітиків банківської справи і безпосередньо банкірів виявляти інтерес до моделей кредитування населення і методів по його

управлінню. Спадкоємність світового досвіду в цьому найважливішому аспекті функціонування комерційних банків представляє сьогодні підвищений інтерес, оскільки власний досвід кредитування населення і спроби організації кредитного процесу потребує подальшого розвитку.

Питання управління процесом кредитування в комерційних банках відображено у роботах таких закордонних та вітчизняних учених, як: М. Ф. Пуховкіна [1], О. А. Кириченко [2], Н. В. Ревуцька [3], Є. Б. Ширинська [4], Л. О. Примостка [5], І. М. Рикова [6] та ін. На сьогоднішній день недостатньо розробленими залишаються питання інструментарію зниження кредитних ризиків у банках, а тому обрана тема статті є актуальною [3, с.145].

Мета статті полягає в аналізі та узагальненні міжнародного досвіду управління кредитуванням у банку, а також формуванні загальних рекомендацій щодо зниження кредитних ризиків у роботі комерційних банків України.

Аналізуючи розвиток внутрішнього українського ринку кредиту, важливо вивчити практику країн із розвинутою економікою, потужними кредитно-грошовими системами та великим досвідом споживчого кредитування [1, с. 94].

У Західній Європі та США давно сформовано розвинену і законодавчо врегульовану систему кредитування, в основі якої існують методи визначення платоспроможності позичальника. У ході аналізу можливості погашення кредиту з'ясовуються рівень і стабільність доходів позичальника та обсяг його зобов'язань. У США максимальне відношення зобов'язань позичальника до його доходів не може перевищувати 35%, у тому числі виплати за кредитом не повинні перевищувати 28%. Додатковим захистом від кредитного ризику є внесення покупцем першого внеску. Поряд із кредитним враховується процентний ризик [3, с. 22].

Тривалий час у США та інших західних країнах використовували традиційний спосіб запобігання процентному ризику: надавали кредити за фіксованими процентними ставками, включаючи у відсоток, що закладається, два компоненти – реальну процентну ставку і ставку, що враховує інфляційні очікування [7, с. 63]. На даний час американці

щорічно виплачують 450 млрд. доларів у вигляді внесків за кредити; загальна сума неоплачених боргів за позиками становить близько 3 трлн. доларів.

За даними Міжнародного валютного фонду, середнє співвідношення споживчих кредитів, наданих фізичним особам, становить близько 18% розміру ВВП країни. Найвищий рівень обсягів споживчого кредитування зафіксований у країнах Азії, на другому місці – країни Європи, на третьому – Латинської Америки. В Україні цей показник не перевищує двох відсотків ВВП нашої держави [6, с. 251].

Враховуючи потенціал ринку кредитування фізичних осіб та рівень дохідності від цих операцій, значна частина банківських установ нашої держави спрямувала свої зусилля на розвиток саме цього банківського продукту [2, с.183].

Зрозуміло, що швидка кредитна експансія у цих країнах не позбавлена ризиків. Це пов'язано і з нестійкою політичною ситуацією, і можливими економічними та фінансовими кризами.

Розглянемо сучасні інструменти автоматизованого управління кредитними ризиками, які успішно апробовані зарубіжними банками в роздрібному кредитуванні (табл. 1 [2; 5; 7]).

Таблиця 1

Інструменти ризик-менеджменту у зарубіжному досвіді

Інструменти	Характеристика
1. Система автоматизованої обробки заяв та оформлення документів (DECISION MAKER)	Призначена для забезпечення функціонування процесу кредитування, його прискорення та підвищення ефективності на етапі залучення клієнтів і прийняття рішення про видачу кредиту.
2. Система оцінки кредитоспроможності (система моделювання скорингу або кредитних балів)	Технологія, що використовується кредитно-фінансовими установами для визначення кредитних ризиків. Обчислення кредитних балів проводиться шляхом використання статистичних методів і базується на інформації з кредитної історії клієнтів, що мають вплив на виконання кредитних зобов'язань клієнтом.

3. Система стягнення заборгованості (DEBT MASTER)	Призначена для своєчасного виявлення та стягнення простроченого боргу на ранньому етапі з якнайменшими витратами для кредитора та без додаткового юридичного втручання або передачі даних до колекторської компанії.
---	--

Як видно із табл. 1, на сьогоднішній день існує досить широкий спектр інструментів ризик-менеджменту.

Кредитування населення відбувається шляхом реалізації наступних етапів: розробка стратегій кредитних операцій; розгляд заявки на отримання кредиту; оцінка кредитоспроможності позичальника; підготовка кредитного договору та його підписання; контроль за виконанням умов договору та погашенням кредиту [7, с. 142].

Не дивлячись на те, що за кордоном обсяг кредитних операцій по кредитуванню населення складає одну третину від загального обсягу наданих кредитів, в Україні показник значно нижчий, проте кредитування населення з кожним роком набирає все більших обертів.

Таким чином, використання зарубіжного досвіду в управлінні процесом кредитування комерційних банків України, передбачає послідовне вирішення наступних завдань:

По-перше, НБУ доцільно врегулювати кредитні взаємовідносини між кредиторами і боржниками по обслуговуванню кредитів.

По-друге, розробити механізми, які б не давали змоги банкам кредитувати фізичних осіб без наявності інформації про їх реальні доходи, а не номінальні.

По-третє, вести більш стабільну валютну політику, що зменшить коливання курсів іноземних валют та ризики неповернення кредитів та відсотків за ними.

Література

1. Банківські операції : підручник // А. М. Мороз, М. І. Савлук, М. Ф. Пуховкіна та ін. – К. : КНЕУ, 2011р. – 384с.

2. Кириченко О. А. Банківське кредитування споживчого ринку: проблеми розвитку / О. А. Кириченко, Л. В. Патерікіна // Актуальні проблемі економіки. – 2013. – №7 (85). – С. 182-199.
3. Ревуцька Н. В. Кредитування населення і перспективи розвитку в Україні / Н. В. Ревуцька // Цінні папери України. – 2012. – №2. – С. 22-23.
4. Ширинская Е. Б. Операции коммерческих банков : российский и зарубежный опыт / Е. Б. Ширинская // Финансы и статистика. – 2011. – №8. – С. 251.
5. Примостка Л. О. Сучасний стан та тенденції банківського кредитування / Л. О. Примостка // Фінанси, облік і аудит : зб. наук. пр. / відп. ред. А. М. Мороз. – К. : КНЕУ, 2014. – Вип. 15. – С. 163-170.
6. Рыкова И. Н. Оценка финансовой эффективности использования кредитного потенциала в банковском секторе / И. Н. Рыкова, Н. В. Фисенко // Финансы и кредит. – 2014. – №33 (237). – С. 2-7.

Автор

Є. О. Самарченко

Керівник

Д. Д. Гонтар

к.е.н., викладач

Завідувач кафедру

О. М. Колодізев

банківської справи,

д.е.н., проф.